

ROMÂNIA LITERARĂ

APARE ODATA PE LUNĂ

PARTEA ȘTIINȚIFICĂ :
D-l Doctor C. Chabudeanu.

PARTEA LITERARĂ :
D-l Cornelii V. Botez

COLABORATORI :

C. Dumbrăveanu
I. Crinescu
A. Maria Rădulescu
Leonida Colescu
N. Ștefănescu
Emil C. Severini
S. Mayer
A. Ganca
Maria Rădulescu



SUMARUL :

Omului (poesie) de d. C. Botez
Doice (din medicina social.) dr. Chabudeanu
Insurătorea de d. St. G. Carpen
Despre Mesia de d. C. Botez
Nu înțelegi? (poesie) . d. O. Carp
Cronica, de d. Curbo
Dospina (fantasie) d. I. Livescu
Nimic (Poesie) de d. I. Catina
Cugetări de d-ra M. Rădulescu
Isvoarașul (Poesie) . . d. E. C. Severini
Risul vieții (Poesie) . d-sora Mara
Cap de sfredel de . . d. Burghiu.



BUCURESCI

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

51 Strada Sfinților, 51

ROMÂNIA LITERARĂ

APARE ODATA PE LUNA

BCU Cluj **OMULUI** Library Cluj

Omule, viclean și straniu, corb de pradă 'nsetoșat,
Intunericului vieței, din lumina morții dat,
Fire'n vecei nepricepută și spăimântătoare taină,
Desbrăcat de haina vieței și 'mbrăcat cu-a morții haină,
In sieriū culcat de-alungul, țepăn și cu ochiul stins,
Ce-au ramas, de cât pusderii, câte-ai rumegat și strâns?
Ce-ai lăsat și din stomacul îndopat peste măsură,
Fără saț și fără preget, de mâncări și băutură?
Cum, pe poarta veșniciei, vei păși neturburat?
Răutatea, mișelia, le-ai lăsat ori le-ai luat?
Stinsu-și-au a lor lumine ori s'au seurs cu ele'n hău
Ochiu ce-i măriți de ură, laconie și de rău?
Limba cea clevefitoare ca un briei n'o să mai tae,
In sieriul cel de scânduri și ca mâini de putrigae?

Dar când moartea descărnează corpul și schelet mai lasă
Deșirat și fără formă,—o vedenie hidoasă
Când în orbitele goale își aleg viermi locașul
Unde, dulcile lumine ca un far, au luminat,
Dac' ai fi cârmuitorul, victima saă ucigașul
Care-î rostul și menirea „*eului*“ cel spulberat?
Când un colb se va așterne din simțirea mea cea vie,
Risipit ca și nisipul din gigantica pustie,
Sub pământul ars de vremuri, învechit și distramat?
O! microb, microb de-o clipă, pulbere când te-ai facut
Aă! isvoarele simțirei mai adapă tristul lut?

Ci 'n deșert, se sbate gândul, de nimica nu-e bun...
Și cătând sîmburul vieții, te trezești c'ajung nebun!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CORNELIU BOTEZ

Medicina Socială

Doicele

Statisticele din ori-ce țară demonstrează mai mult sau mai puțin, că descreșterea populațiunii coincide în parte cu căderea în disuetudine a datoriilor maternității.

Opiniunea publică se va emoționa, când s'ar recita dilnic pericolele ce planează asupra micilor ființe încredințate doicelor, și marea lor mortalitate ca consecință.

În țara noastră doicitul ca multe rele împrumutate s'a întins ca **pecinginea** în toate clasele Societății.

Și tocmai pentru acest cuvânt, am dori să știm: cum medicina socială, și igiena infantilă n'aū ridicat vocea și n'aū deschis încă un capitol de organizare și de administrare pentru aceste mume de lapte ?

Iuatu-s'a ér o inițiativă asupra acestei chestiuni, care este o adevărată problemă de salut public ?

Nu resare de nicăeri !

Din contra privim că, acest rău cu cât ia proporțiunii mai desastroase, cu atât se face tăcere împrejurul mormântului, tot-d'anna deschis, unde dispar atâtea victime nevinovate.

Multe spirite generoase, în țările înaintate, aū tras atențiunea asupra stărei deplorabile a **puericulturii**, cu toate acestea remediul pare să fie greu de găsit.

La noi mai mult ca în ori-ce țară, trebuie să se găsească reme-

diul acesta în fața descresțerei populațiunii anunțată cu litere capitale.

Ilustrul Descartes susține: „că dacă este un mijloc de a ameliora geniul uman, trebuie să i se caute secretul în medicină“.

Medicina socială dar, este ținută să puc pe tapet această problemă și dacă nu este în stare astăzi, să concentreze pe mume împrejurul leagănelor, cel puțin să ia sub auspiciile ei cauza pruncilor aruncați în brațele doicilor.

Aceasta din urmă este subiectul nostru astăzi.

Lucă din timpul decadentei Spartei și Athenei erau doici întreținute cu specele statului, ca să fie comune la toți copii. Romani din timpul imperiului nu întârziară să-și imiteze.

Ele erau scoase din cadrul slugilor.

Astăzi, această masă mercenară este contopită în sânul societății de nu le mai dai de căpătăi și fără nici o direcțiune, cu toate că formează oare-cum o corporațiune fiind în brațele lor o generațiune nouă cu care cată să se primenească națiunea.

N'ar fi oare nemerit, să se creze **direcțiunea** zisă a **doicelor** și cu pepiniera ei de la care familiile să găsească cu înlesnire și sigur doicele ?

Acestea zise, să trecem în revistă din calitățile ce trebuie să prezinte o bună doică.

Medicul este însărcinat de fapt, să aleagă și să cunoască calitățile ce deosibesce o doică bună.

Unele din aceste calități de și de ordin secundar, totuși trebuie luată în serioasă considerațiune, nu numai că cunoștința lor este indispensabilă pentru precisiunea învățămintelor, dar fiind-că multe din ele aveau odinioară o importanță capitală în fața medicilor, și că prejudițiile și credințele lumei medicale în această privință s'au strecurat în public, unde le găsim și astăzi destul de înrădăcinate.

Se vede adesea în clientela noastră de ori-ce treaptă mume și soacre refuzând o doică bună, care n'ar prezenta condițiunile și calitățile ce se căutaă acum 4 secole.

De multe ori chiar, medicul este silit să cedeze în fața prejudițiilor și exigențelor unora din doamnele de societate pentru alegerea unei doici.

Cei vechi susțineau, basându-se pe considerațiuni puțin științifice, a se prefera o doică plăcută, veselă și atâta tot. Este de netăgăduit, că aceste femei sunt de preferat; dar se găsește rar aceste **giuvauri** și nu trebuie căutate ne luând în seamă sînurile bune.

Délore povătuște, să se aleagă o femeie calmă și veselă căci s'a imaginat, că doica imprimă oare-cum caracterul său copilului.

Distinsul Medic Leroy credea, că copilul va lua din lapte tiparul caracterului său, pasiunelor și chiar al corpului său; și pentru acest cuvânt el recomanda, de a se alege doici frumoase.

Această nu este de cât o eroare venită de la Fr. Hoffman care voia, ca pruncii să fie lăpțați de mamele lor, pentru a se conserva tipul moral, și fizic al familiei.

Hoffmann avea dreptate din multe puncte de vedere socială.

În general, se caută doica a avea dinți sănătoși și curați. Doctorul Pavrot nu contestă podoaba ce face figurei o ast-fel de gură, însă respinge ca aceasta ar fi o condițiune indispensabilă pentru o bună doică.

Dinții adăogă dânsul, se pot altera în cursul celei (mai bune sănătăți, fără să pricinuească zum-va veri-un defect din partea sî-nului.

Cu toate aceste, se cuvine din partea medicului, căruia se confiază alegerea doicei a examina și a se asigura dacă defectuositatea dinților este legată, sau nu de o boală locală sau generală și dacă starea gurei, cu toată lipsa multor dinți, permite o masticățiune suficientă pentru digestiune.

Un alt medic Raulin dorește și pretinde ca doica să nu fie tristă și furioasă din fire, sub cuvântul, că expune pe copil la spasmi și convulsii.

În adevăr, nu este observator care să nu fi constatat influența furiei și a viilor emoțiuni ale doicei asupra sănătăței copilului, la care se vede survenind o diaree tenace și câte odată ceia ce le frică mai mult părinților — convulsii.

Dr. CHABUDEANU.

INSURATOAREA

Accastă fază, prin care trece omul, n'are o dată precisă, și șcim că de obște se petrece între 20 și 60 ani.

Să mă însor dice tânărul către 25 de ani ai vârstei sale, m'am săturat de o viață singuratecă și neregulată, fără nici un farmec, fără nici un rost.

În genere, la etatea lui omul se însoară fără condițiuni și fără multă verbă, dacă odată iubește o flință, care să-î fi robii inima.

Toți câți îi înșiră greutățile conjugale, sunt socotiți ca vrăjmași ai fericirii sale.

Și s'a însurat. Iată-î lângă o soată nedespărțită, formând o pereche potrivită de doi. — Luna de miere, e neînchipuit de armonioasă și dulce.

Dar cu vremea, hainele n'o mai încap și corsetul trebuie părăsit sub bine-cuvântatul motiv că de aici în colo **va face rău la... doi.**

Când se nasce copilul, muma lăuză cere cu insistență să vadă rodul amorului său.

De aci încolo, fericirea nu mai e ca înainte și câți nu șoptesc între dinți: **hal de însurătoare am avut eu?**

Holtei între trei-deci și patru-zeci de ani fac cele mai multe calcule când se însoară și pun un mijlocitor, fie femei, fie — mai rar — bărbat.

Pe când tânărul la donă-zeci și cincă de ani vrea numai femei, cęstlalți vor și femei și bani.

De multe ori se întâmplă, ca unii să aibă copii neligitimi, iar

alții nu uită femeile cu care au trăit și care, acum, aduc cele mai multe neajunsuri legiuitei soții, făcându-o, cum am zice, să înghită pâine amară.

Dar dacă ne am închipui un îns de **patruzeci ani** ca ia o fată de **șapte-spre-zece** ?

Părinții dacă o dau, o dau pentru profit bănesc, pentru o ademenitoare fericire materială.

Ginerile are credința că tânăra nevestă îl va îngriji bine și îl va întări sănătatea subredă, scăpându-l de boale, de care toți doctorii din lume nu l-ar fi tămăduit.

Nebunic curată.

Trecând câți-va ani de la însurătoare, soțul caută repaos și ea invers începe să fie neliniștită, să simtă gustul vieții și vai de copilul ce se naște din tovarășia lor și vai de traiul lor.

Dar când bărbatul e și gelos ?

Atunci viața devine nesuferită și singurul remediu e **divorțul**. Să luăm acum pe însurat între **patru-zeci și cinci-zeci de ani**.

Înțelepciunea poporului zice : între 20 și 30 de ani omul se însoară singur, între 30 și 40 îl însoară muerile și de la 40 în sus, își bate dracul capul, ca să-l însoare.

De la această vârstă 'n sus, când fața se sbârcește, când forțele încep a se slei, obosește și usate, omul își ia mai mult un fel de soră de caritate, de cât o tovarășă cu care să mai soarbă din farmecul vieții.

Dacă însă femea e tânără, bărbatul și mai adesea uuchiașul plăteșcă spioni să o urmărească la fie-ce pas, iar femecea îndoeșcă leafa spionilor, ca să tacă.

De aceea se întâmplă ca satul să știe totul ; iar bărbatul nimica !

Câte odată, dracul își sparge opincele și bărbatul se pomenește că garderobul nu-i numa locuința hainelor, ci și adăpostul amanților.

Cât despre cei ce se însoară de la cinci-zeci de ani în sus, sunt cei mai de **plâns** și cei mai de **râs** tot odată.

E și o vorbă românească foarte la locul ei :

Om, când îmbătrânește.

Punc-'i pac și-l pârlește.

La această înaintată etate, se însoară în genere aceia, care nu s'au gândit să se însoare nici odată.

I-a venit, așa, toane și într'un moment de gândire 'și-a luat seama și s'a însurat.

E o petrecere să vezi cum acești bătrâni se măimuțăresc, imitând jocurile tinerilor, cum poartă pe copii, dacă vr'o minune îi face să aibă. în brațe cu mândrie, arătând cu asta, cât sunt de harnici la vârsta lor.

Eu însă nu pot primi așa căsătorie și socotesc că dacă nu se face până la 35 de ani, să se renunțe la ea, să nu se mai dea Societății progenitură nenorocite, ale căror zile să le fie vecinic cârpite cu medicamente.

St. G. CARPEN

Nu înțelegi ?

*Eu te-am primit și fără mască,
Șirag de oase, prins în cue,
Intr'un ungher scheletu-'mă cască
Și parcă vrea ceva să'ți spue.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

* * *

*N'auzi în golul tivgei luet,
Ca plânsul vremii din ceasornic,
Și nu înțelegi ce vrea să'ți spue,
Prietenul cel măi statornic ?*

* * *

*„In locul gândurilor scurse,
„In cran păinjinii țes curse,
„Și carii'n coastele uscate
„In locul inimii măi bate.*

O. CARP.

Mesia și cele despre dânsul

A înviat ori n'a înviat Hristos ?

Eacă o dilemă, care nu mai zădărnicește omenirea în vremile de ađi.

Hristos a fost om și omul, care își dă odată sufletul, n'are cum să mai renvie din morți și n'are cum, ca un luccafăr să se aprindă și să mai stee nestrămutat în slava firmamentului victii.

Hristos n'a înviat, căci Hristos a fost om; din sfânta fecioară nu s'a întrupat, dar s'a crucificat între doi tâlhari.

Nimenca nu-l tăgădueste, ba dinadins a crescut împrejurul lui o legendă măreață, ca în jarul celuia, care personifică omenirea cu negrăitele ei miserii.

Hristos, resvrăitorul și filosoful profund și nemăsurat, v a infătoșa de apururi icoana clară și duioasă a frumuseței și suferinței omeneshi.

Din adâncul veacurilor, vecinic se va zugrăvi dureros, cu ochii resemnați și triști, cu brațele și picioarele sângerate și țintuite, cu coroana de spinii pe creștetul capului.

Hristos este înțelepciunea omenirei, este sufletul ei și este dulcea ei martirisare.

Đar omenirea e nemuritoare în sine și noroadele în minunata lor nepricepere, l'aú cântat și l'aú slăvit ca pe un nemuritor, la olaltă cu eternitatea și de aceeași măsură și forță cu ea.

D-l B. P. Hâjdeu găsește multă asemuire între Hristos și Tudor Vladimirescu, răstignitul eroi național, cum și între visul Maicii Domnului și visul lui Tudor, pe care îl numește „strălucita răsfrângere a celui dintâiu“ și adăogă :

„Hrist, mântuitorul omenirei, a devenit Tudor, mântuitorul României. Dialogul dintre mamă și fiu, ideea visului profetic, fatala lui realizare, toate acestea au rămas intacte. S'a conservat la sfârșit până și caracteristica **ertare a păcatelor**. Deosebirea esențială este numai că visează fiul, și nu mama.“

Și mai departe dăce :

„Nu Hrist s'a pogorât până la Tudor Vladimirescu, ci Tudor Vladimirescu s'a ridicat până la Hrist“.

Poeparele în fecunda lor imaginație și fantasie, în idealismul lor, nu l'au închipuit pe Hristos ca toți oamenii, nici la naștere, nici la moarte și nici în cursul vieții.

Iar Alfred de Musset dăce : când lumea întregă va ajunge să nu-l mai socotească drept deū, în ce rând îl vom putea pune între oameni ?

Hristos trebuia să fie curat ca lumina zilei și noroadele au scos că din o virgină s'a întrupat contra tuturilor legilor firești.

Nașterea lui e înconjurată de poesie și de mister.

Vestea s'a dus, că s'a născut în Betleem într'un staul și că o stea s'a aprins pe cer, călăuzind pe cei trei mași de la răsărit, care vin cu smirnă și tămăe, de îngenunche înaintea lui.

Dar câte nu și-au mai închipuit noroadele !

Hristos trebuia vândut și vândătorul să fie Iuda, tipul lăcomiei și răutăciunei omenești. — Semnul trădărei să fie sărutarea. Prețul vândărei numai 30 de arginți, iar cumpărătorul jidovul.

Cuvinte adânci și minunătoare se pun în gura lui Hristos :

„Intr'ai mei am fost și ai mei nu m'au cunoscut“.

* * *

Dar n'ar fi fost păcat să moară ca toată obștea ?

Trebuia răstignit de Farisei și mormântul lui bine peretluit.

Apoi, dupe moarte-i multe s'au trecut pe socoteala lui ér legenda curge ca un isvor și nu se mai isprăvește.

Catapiteasma bisericci crapă în două și întuneric orb se revărsă

peste întreg pământul. Peatra d'asupra mormântului sare și din el, iese Hristos, învie Hristos.

O! dar nu mai e Hristos de mai înainte, ci ca eterul de ușor, saū cum dice poetul :

Iar umbra feții străveșii,
E albă ca de ceară,
Un mort frumos, cu ochii vii,
Ce scânteie 'n afară.

(Eminescu)

Ca o suflare trece prin locașe și temple și în toate părțile face minuni.

Parcă tot Hristos, însă nepătruns ca taina cea mai nepătrunsă parcă tot sângerat și țintuit, cu coroana uscată pe creștetul capului.

Glăsuește ca un ventriloc și omul nu se cade să-l atingă.

E transparent și ușor, de opotrivă cu tatăl a tot puternic, sufletul fiind liberat din cătușele corpului putreficat.

Cu adevărat imăgo imaginis.

Face unde duce fantasia norodului de atunci.

Fondul istoric însă pare a fi acesta :

După niște documente, vechi rămășițe din Alexandria, găsite ast-timp, se ridică un colț din vălul care acopere învierea Mesiei.

Când a fost dat jos de pe cruce, ca să fie îngropat. împungându-l un sutaș cu sulita, dice-se, că Nicomed, discipulul lui și celebru doctor care stătea de față, a vădut că curge sânge, și își dice că Hristos de sigur nu e mort ci leșinat.

Cu alții, l'a furat din mormânt și a isbutit să 'l readucă în fire.

În urmă Hristos s'arată lumii, care încremeni vădându-l și se minună.

Apoi, din cauza sângelui scurs și rănilor pricinuite muri, iar ai săi îl înmormântară în cel mai profund mister.

Potrivire isbitoare cu legislatori lumii: Zaratuștra (Zoroastru), Licurg și alții.

Era firesc să își închipuească noroadele, după disparițiunea lui că s'a ridicat la cer, dupe cum s'a proorocit și dis de sfânta scriptură.

Cât de tare s'a schimonosit și strâmbat sensul lui Hristos, se vede lesne, căci apostolii au propăvăduit greșit preceptele și ideile acestui

sublim visionar care a făcut val vârtej religia păgână, care la trei-
zeci trei ani s'a făcut nemuritor pentru cât o dura ființă și cuge-
tare omenească.

*
* * *

Văi, despoții cei vicleni au făcut din religia de el întemecată un
mijloc cu care apasă grunajii îngenucheatelor popoare.

Cu ce evlavie citește popa: dacă îți dă o palmă pe obrazul drept
întinde-l și pe cel stâng, dacă îți ia haina, dă și **cămașa**.

Dar până când vor împedica ori-ce propășire, noroadele vor mai
sugruma și din ele vor mai face măcel ?

Când o să putem dice cu drept cuvânt, că a înviat Hristos, soci-
alistul și visătorul cel mai adânc ?

Nici odață. Alunecăm pe căi pierdute, lăturalnice și tot mai ne-
norocite.

Vlahuță dice :

S'arunc'a patimilor valuri.
Din șubredele stăvilare
Și peste **pulberca** de pravili,
Domnește oarba înverșunare.

Curat homo homini lupus !

Unde o s'ajungem, unde o să ne oprim ? Mă iaă pe gânduri.
Iar clopotele cu vaiatul lor sinistru mă fac să tresar.

Și popii cu glasurile lor gângave și tânguitorc mă fac să plâng.
Și norodul cu veșnica și naiva lui viețuire mă face să blestem.

Dar el nu se poate schimba, ci mai repede m'aș prăvăli că în
noaptea negrului mormânt, ajutorind cu un atom la uriașul trans-
formism al materii.....

Și straniu și așa de ciudat !

Până când ?

Vagă întrebare, și chiar Hristos de-ar învia n'ar mai putea trezi noroadale din credința falsă și stupidă, care le silesc să privească toate impresiunile schimbările și evenimentele fixate prin legi și rezultânde dintr'un hazard fatal, prin prisma învechită și înșelătoare a religiunei.

Corneliu Botez.

Cronica

Serisoarea Săptămânei. — Un sistem de învățământ de St. G. Carpen. — Poezii de Mireca C. Dimitriadu. / Central University Library Cluj

O deosebită surprindere și plăcere a produs reapariția „**Serisorei Săptămânei**“.

D. Costa-Foru face la început o recapitulare cronologică a câtorva fapte remarcabile petrecute ds la încetarea „**Serisorii**“ între care cu o seninătate și egoism de care zâmbești numără și păteni-ele sale cu Dimancea, Laurian și alții.

Prea multă încredere are D. Costa-Foru față cu simpatiele cetito-rului când socotește că ar putea avea aceeași însemnătate lucruri de soiul acesta pe lângă celelalte pe care le înșiră și care sunt de ac-tualitate și încă viu întipărite în mintea celui care se interesează de mersul statului și politicii la noi.

Fără ca să lămurească pricina încetării revistei, D-sa începe tot cu crima din strada Soarelui, de care s'a făcut atâta svon, adevărind în Costa-Foro inimă multă și încă mai multă tenacitate.

Parcă tot nu-'i vine a crede că-'i guvernamental și tot mai pre-vede destule greutăți de înșâmpinat, noului guvern.

Înțepă rău pe junimiști și ea în răs „**Epoca**“, dicând :

„**Altă dată Max era Max, și cea mai caraghioasă din năs-**

„cocirile sale ar fi părut aceea, d'a se amesteca în partea politică a ziarului!

Face niște, nostime reflecții asupra **hatârului** și arată cum se răsfată între oameni năméza mare.

Căci iată ce zice dânsul când e vorba de hatâr :

În asemenea împrejurări, prietenii îți devin cu adevărat dușmani.

„Pentru hatârul meu !

„Dar nu se poate !

Ei, vrei să-ți strici hatârul ?

„**Scrisoarea Săptămânei**“ e scrisă cu vervă și cu mult duh.

O variație de idei pline de haz o caracterizează, încât nu plictisește nici odată. BCU Cluj / Central University Library Cluj

În ce privește limba, e limba ziaristică, presărată cu franțuzisme și vorbe latinești introduse și obișnuite la noi, care dau deosebit farmec stilului său. Așa găsim cuvinte ca : **indispensabil, extraordinar, departamente, exemplare, suvenire, etc.**

Numai câte odată se întâmplă ca făcând vr'o săritură de idei, în genere isdândită, noi să-l întâmpinăm cu un suris ușor, — când ar trece repede de la umor la grav.

În sfârșit **Scrisoarea Săptămânei** e o lucrare originală și merit oasă care adeverește un talent singular în Costa-Foru.

Nu zic că 'i desăvârșită, dar e unică în felul ei.

Și de aceea cu surprindere și plăcere toți am primit știrea reapariții ei.

D. St. Georgescu Carpen a dat la iveală o mică broșură care poartă titlul : **Un sistem de învățământ Românesc.**

Idei din cale afară bizare se coprink în ea, cum nici la Americani nu se găsesec.

Da Carpen vrea să ne dea un alt sistem de învățământ, conform cu instituțiile și caracterul Românului.

Scrierea sa se întocmește din două părți. Întâia ne înfășoșează cu

multă exactitate și încă consecințele actualei școli și lacunele ei. În privința asta nu-î voi tăgădui meritul.

Cu mult bun simț isbutește să ne arate cât de artificială e cultura noastră și cât de îndărăt e școla de idealul ei.

Să nu ne facem iluzii, țice d-sa, puținii suțem bunî și cu o sticlă de cernelă nu se înegrește nicî odată apa unuî lac.

Așa procede d. Carpen: **Maî bine să dăm Românuluî maî multe cunoștinți la o vîrstă maî mare, de cât puțin la o vîrstă mică.** Aci e forțe greșit și obscun.

Și țice obscun pentru că chiar d-sa spune în alt loc că tocmaî din contra ăsta e vîțiul sistemuluî de învățămînt pe care îl combatte, căci se dă copiluluî la o ătate mică prea multe cunoștințe care îi obosese memoria și-î zăpăcesc mîntea.

Dar nu aicea voi critica pe d. Carpen, ci chiar în sistemul său, î voi analiza și voi arăta inaplicabilitatea lui. Maî nainte de a-l așterne, d-sa stabilește cu siguranță numêrul de opt, defectele românulei: 1. nerăbdător, 2. îndărătnic, 3. mândru, 4. lenș (?), 5. puțin amabil, 6. inconstant, 7. ușurel (?), 8. sarcastic.—Arată și isverul lor.

Pôte că are dreptate d. Carpen, dar să știe un lucru că cu accesorii de soiul acesta uple broșura și sistemul său îl desvoltă *nu maî pe v'o câte-va fol.*

Dar, când însuși d. Carpen pune înainte aceste rele tradiționale, de la sine ne dă a înțelege că sistemul propus cade, ca fiind contra *temperamentuluî nostru*, că sistemul său devine o utopie nicî maî mult, nicî maî puțin.

După d-sa școla trebuie să se prefacă pe deasupra de un focar de lumină, în o adevărată cazarmă și adevărată școlă de meserii. În repetite ori tot susține morțiș că trebuie de acolo să iasă un *bun și onest militar (?)*

Nu voi tăgădui că în ce privește partea intelectuală, ne dă un program de studiu lesnicios, în care însă dă o desvoltare prea resțrânsă sciinților positive, făcând abstracție de cursul universitar.

Fixeză șesc ani cursul primar și pune în ultimii lui ani: *Algebra, Comptabilitatea, Dreptul*, reduce Religia și propune predarca Istoriei pe epoce.

În aceste privințe mă unesc și cu d-sa.

Pune durata învățămîntuluî secundar, *cinci ani*, aprópe înlătură limbele mórte, înlocuindu-le cu limba Engleză, Franceză și Germană.

Și cu această părere a sa mă unesc.

Cursul universitar de asemenea 'l urcă pentru toate specialitățile la cinci ani, ca să merite cu adevăr absolventul titlu de doctor, ca și cum nu s'ar strecura și nulitățile, lucru petrecut de când lumea și pământul.

Indicând însă orarul între 8—9 a. m. și 5 și 7, lasă că d. Carpen dă un timp puțin îndestulător mai ales pentru medicină, literi cari s'au înrudit cu istorie și filosofie, dar argumentul pentru ce indică așa, nu-i absolut de loc potrivit cu ținta pe care o urmărește, adică d'a asista la cursuri, și cei cari sunt funcționari. Aci se înșală d. Carpen, căci orele de cancelarie sunt saū de la 8 și jumătate dimineața la 11 și de la 2 la 5, saū de la 11 și jumătate la 6, așa că primii pot audia lecțiile la care nu pot audia secundii și vice-versa.

D. Carpen departe de a demonstra tesa ce 'și-a propus argumentează asupra unor presupuse greutăți ce întâmpină învățămîntul de ađi.

D-sa nu ne dă mijlocele *cum* am putea face noi giganticul salt, mai periculos ca o lovitură de stat, la aplicarea originalului și fantasmagoricului său sistem, fără care devine utopie, cum am mai dis ori mai simplu și juridic, literă mōrtă, fără care sistenul e bun să rămāte numai sistem.

Specialitățile sunt multe și din ce în ce tot mai vaste se lătesc, limitata cultură din școlă cum va îndeplini rolul diferitelor școli speciale ca cea de poduri, de meserii, de agricultură, etc. unde știința tinde către maximum și de unde pot eși buni arhitecți, distinși ingineri, meseriași și agăiculi și pōte viitorii maiștrii predatori ai acestor specialități?

A! uitasem, d-sa ne dă o *academiē militară*.

Cu ce va înlocui d-sa *Școlă de belle-arte, Conservatorul* și celelalte aședăminte de artă, căci nu ne spune.

Deci efectele sistemului său sunt desastroase dānd generalități de cunoștinți, prin urmare ne dāndu-ne nimic.

Sistemul d-sale e încă primejdios și funest, căci are convingețiunea că numai *internatele* vor putea să dea copilului moralul, pe care nu l'ar găsi între părinți și sânul societății, înfășoșetă de d. Carpen ca ceva pervers și ca ceva monstruos.

Cu alte cuvinte d. Carpen, izolēză frații între dānșii și copiii de

părinți, pentru a-i scóte după atâtea ani, din fundul internu=

mai virtuoși ca Iov.
Nu, vë amăgiți. Ii veți scóte sălbaticii și cu apucăturile speriate, prada celor mai greșóse viții, mai cu deosebire când fixați timpul pașirei copilului în școlă *de la țece ani in sus*.

Răpiți, d-le Carpen, în mod nesocotit pe copilul adăpat ținic de preceptele bine făcătóre și instruitóre ale mumi, așa că nici odată nu va pricepe familia, nici nu va face sacrificiul ce i se va impune suv îmboldirea sentimentelor mari.

Pe urmă o întrebare : ce face copilul până la țece ani ?

Il lăsați óre în mijlocul societății de care cu óróre vreți să'l depărtați ori veți înființa iarăși internate ?

Cum și ce fel numai d-vóstră știți, dar atâta eú sciú că în locul nenumăratelor monastiri vor cresee, se vor ínulți la noi ca în vremele medievale, niște fortărețe de țin cu pereții groși, în care savanții prichindei se vor rătoi, își vor bate joc de niște ființe plăpânde destinate unei mui ínalte meniri, fără control și cu depăună putere dictatorială. CU Cluj / Central University Library Cluj

Ce-i drept, frumoasă propășire !

Inșă, încã odată, vë întreb ce face copilul până la 10 ani ?

Mister ! O ! de sigur că dacã s'ar realiza sistemul d-sale ar fi o fatalitate, am veni în o stare de înăsprire și sălbăticie, fără leac, și o nópte négră, peste măsură tristă. ne-ar ínghiți.

Dar, pentru numele sfântului, cum rămâne *femcea* ?

De ce nu vorbiți și de ea, d-le Carpen, de ce nu înființați și pentru ea internate măcar ?

Nu, atâta ocupă gândul d-lui Carpen, copilul.

Și pentru ce ? pentru că se cuvine să iasă uu *bun și onest militar* !

Țintiud din punct de vedere moralisator, aduce din contra, ruina și prăpădenia societății.

În sfârșit, termin cu următórele cuvinte : Sistemul d-lui Carpen ori mai bine, mica sa schiță nu e un tot, nu e un complex, e un corp cărui îi lipsește și inima și membrele.

Sistemul seú e absurd, e nefondat, confuz și ca să ínchei tot cum începusem, e o *bizarerie cum numai la Americani s'ar mai găsi* !

a de materie pricinuită cu cronica mea, mă constrânge să și eu, aceluiași în trecut, puțin și despre poeziile d-lui *Mircea C. Cursmiriadi*, adunate într'un mic și elegant volum, făurite de pe la 1883 încôce. Mai toate sunt dedicate.

În cea d'întăiu aduce laude, mulțumiri tatălui său mort și tot îl rechea nă prin niște versuri prozaice și neînțelese.

„Nu știu unde să te aflui De mai ești cumva în viață,
„Căci am încă trebuință de a tatălui povață,“

Nu știu *dacă ai apus?*)

Cea mai reușită din producțiile sale e de sigur basmul *Făt-Frumos*.

Mare parte din strofe sunt pline de imagini, care sunt pentru poezie, ceea-ce este „căldura animală“ pentru om.

Și nu știu cum, aceeași bătae ritmică, mai aceeași construcție de zefra n'a făcut ca plecând de la Făt-Frumos s'ajung la „*Luccafărul*“ lui Eminescu, tocmai potrivnicul său prin chipul de a exprima ideile și a le împodobi.

Acésta mărește și mai mult meritul lui Dimitriadi.

Este stiut că poezia trebuie să mișce, sau cel puțin să nu ne lase nepăsători, când zugrăvește vr'un tablou din natură, când plină e de lamentații.

Precum un buchet de trandafiri exhală un parfum plăcut, tot așa și ea trebuie să fie, un buchet de imagini din care să respiri cea mai dulce simțire.

Din acest punct de vedere, pentru mine, Stoicescu n'a fost și nu va putea fi nici odată poet.

Și să nu ne amăgim de lustrul, care lea nerozilor ochii, să căutăm a ne feri de vorbe, care sunt tot așa de pline ca niște bășici de săpun.

Cel mai mare poet român al veacului nostru, Eminescu a ținut despre pseudo-poetii :

Și pun haine de imagini pe cadavrul trist și gol.

Și fiind că-i vorba de Eminescu să pun câte-va strofe de ale sale din *Luccafărul* față'n față cu câte-va din ale lui Dimitriadi să vedeti aceeași întonanță, același schelet de propoziții, același tipar :

A fost odată, cum spusei,
Un împărat Rîmlean,
Frumos ca Joe între zei,
Ca dânsul de viclen.

Și era una la părinți
Și mândră 'n toate cele,
Cum e feciōra între sfinți,
Și luna între stele.

Șoptește într'una Făt-Frumos
Iar zâna îl sărută,
Pe părul-i negru mătăsos
Pe fața ei plăcută

Și din oglindă, luminiși
Pe trupu'i se revarsă,
Pe ochii mari bătînd închiși
Pe fața ei întorsă

EMINESCU.

Aidoma parcă. Parcă aceeași mână le-a scris pe câte'și patru.
Și multe strofe de puterea și însuflețirea acestora are Dimitriadi
care te fac să reflecteți lung.

Așa, mai citez din Făt-Frumos :

Drept mîngăere, din caval
Scotea de dor cântare,
Lăsînd, în voce, negru-i cal
Să pască pe cărare.

Părinți-l căută 'n pridvor
Cu jalea lor profundă
Pe când se pierde fiul lor
Și 'n zare se cufundă.

. Și cum ni-eșiși în față,
Tu ce frumosul l'ai cules
Punîndu'ți-l pe față.

Iată o strofă în adevăr tăiată și picturată cu măiestrie:

Cu ochii negri 'n lăcrămați
Cu părul negru iară,
Cu pași încoți și măsurați
Ieșînd din cadru afară.

Cînd veți versuri de talia acestora, te miră grozav versurile de
un prozaism neiertat, aspre și grebe, tot împedicînd calea deschisă
de cele-l-atte.

Mulți se plâng și pe jumătate, pôte, aũ dreptate, că Dimitriadi în poesie îi lasă reci și indiferenți. Eũ unul mã tem, ca mania formelor noi sã nu ucigã în d-sa *ideea*.

De asemenea, cred, cã sub înrãurirea acestor forme noi, grele de isbutit, a dispãrut din poesile sale acei farmec viũ care te stãpãnește, te emoționezã și cred cã, ele sunt origina mucedei nesimțiri în care sunt cristalisate atãtea din versurile, insuflate de muza sa.

Și chiar imaginile atãrnate pe ici și colo sunt amãgitoare, sunt palide.

În *Țiganca și Ghiocii, Cântec și chiar Caisul* întâlnesc banalități și nu ideea.

Mã întreb într'una ce vrea sã'nțelégã d-sa când regulile trioletului în „Caisul“ l silește sã repetescã de trei ori viersul cu care începe urmãtoarea strofã :

Ai sã 'nvești ce nu știi

Ca fețișorã alintatã,

De și de dragoste-mã vorbeai

Ai sã 'nvești ce nu știi

Atunci ca sorã mã iubiai,

Ți-i dragostea acum schimbatã,

Ai cã 'nvești ce nu știi

Ca fețișorã alintatã.

Asta 'mã-aduce aminte cã, Aristofan al Grecilor voind sã iãdã în o comedie de tragedianul Eurypide, care ura femeile, le înfãtoșã cu aerul amenințãtor și furiöse cum pregãtesc un complot contra lui *ca sã r-o facã!*

În *Primãvara* autorul e predominant de idei abstracte.

Inceputul ei e prea poetic :

„S'a topit zãpada dupã 'ntinsul șes,

„Sórele din ceruri sulite pornește,

„Florile pe câmpuri sficiose ies.

Formele noi pe care le-a introdus sunt : dublul sonet, Trioletul, Pantumul și altele.

Cel mãi reușit e dublul sonet, intitulat „*Ruga Alcului*“. Pigma-

lion e o glumă poemă păgână, care răsturnată în proză ar fi valorat mult.

E întocmită pe părți, tóte cu sfârșitul frumos, ca și cum ar fi căutat efectul. Sfârșitul poezii încă, e slab, și aduce cu sfârșitul „*Harpistei*“ a lui Duiliu Zamfirescu.

E un haos de idei, o babilonic.

În *Din albumul meu* e cu desăvârșire slab și n'are originalitate de loc, atâta doar că versificația e curgătoare.

Se dice că poetul n'a iubit nici odată, o fi și acesta cauza.

În *Nostalgic* (pantum) strofa următoare e expresivă :

Afară-î viscol și zăpadă,
 Vai ! păsările nu mai cânt !
 Iubito, cum făcuși să cadă
 Iubirea noastră la pământ !

Și *Vauvernargues a dis* : *Les grandes pensées viennent du cocur.*

Trecând la versificație, în genere este strâns legată, alte ori, e prea deslănțuită și ideea nu scapă, nu'și ia avânt ca săgéta care sbóră din arcu bine întins.

Sunt cum am mai dis și versuri încalcite și rău sunătoare la urechi.

În formele noi ideea e confuză și te leagănă plăcut mlădiósa cadență a ritmului.

Eă unul mărturisesc, că m'ași fi apucat de forme noi la bătrânețe când simțire nu-î, când căldură nu-î.

Cuvântul care prigonește pe Dimitriade Mircea e conjuncția *că* și adesea în loc de *căci*.

Ca o ironică parcă, s'așeză 'n fruntea celei d'întei strofe a primei poezii :

Cai fost fus restricței peptul din o fragedă pruncie.

Genetivul de la *dînsa* e de nesuferit.

Sunt și versuri șchiópe și nelogice.

„Zadarnic cinstea-ți e'atî bârșit!..”

„Ca lor cuvinte alt nu sunt..”



„Că în sânge ne muncesce (?)

„Fie spre natură (?) sau înalta fire (?)

„Pe buza lui tresare :

Femce, m'ai trădat.“

Și altele.

Adesea lumina versului e falșă :

E deosebire între mărgăritarele ascunse în fundul mărilor albastre și adânce și între polcălia cu care luna poleesce suprafața unui lac, încărcat de miasme.

Totuși *Nașterea Venerei* din care citez atâta :

„Talazuri uriașe din pânțecă de-odată

„Se 'nalță, se coboră, în trombe s'a'u unit.

„Și-aruncă pân-la ceruri scuipea lor sarată

și „*Spre prund o duce Tetys pe săltătoare valuri*

iar *Simțuri, Dor de mare, Incierea, Sfânta Lucia, Și* m: însc pun pe d-l Dimitriadi în numărul barzilor.

Și sfârșesc cu chiar un vers al d-sale din „*Pădurea*“ mai pe aceeași temă, același ton cu *Vara la țară* a lui Depărățeanu :

Salutați-l pe poet.

CORBO.

Despina

FANTASIE

Nu 'mi era somn de loc, mă doborâse însă ostenéla și răsturnat pe patul meu, îmi plimbam ochii prin întuneric, căutând parcă un punct ca să'i țintesc, pe tavanul său pe pereții odăii.

Și tot felul de gânduri îmi frământău mintea.

Un lucru mă nuncia : *singuritatea*... Ce fericire mai mare de cât să ai cu cine te'nțelege, cui să'i destăinuiești dorul inimei, să ai cu cine schimba o vorbă... Cum n'ai iubi o asemenea ființă, care te-ar pricepe, care s'ar arăta îndurătoare dragostei tale !

Și cât de mult resimt lipsa ei...

†

Și în avântul închipuirii, acea ființă care 'mi lipsea, răsăria întrupată în carne și în oșe... Din întunecimea care mă împresura, parcă mă mistuia cu ochii ei negrii, mari și strălucitori,— ispititoare ca și vârsta tinereții ; —și cum o contemplam, mi se părea că-i și simt sinul bătând lângă al meu, că'i și aud glasul subțire și dulce...

Țineam brațele încrucișate și puterea nebnatecului vis mă silită să cred, că era adevă. că o strângeam dinadins în brațe...

Uitasem pe ce lume mă găsesc, o vedeam numai pe dâna și trăiam numai prin ea...

Mintea-'mi croia felurimi de planuri, să 'nțelegea cu ființa care era lângă mine, punea la cale ce mai trebuia să facem în mijlocul fericirii, în care ne găsim, pe când inima, bătea cu tărie... Și strîn-

geam brațele-mă încheștate, pe pept, tot măi tare, în timp ce buzele însetate de dragoste, furău din aer un sërut închipuit... Atunci să părea că î simțeam mânușita netedîndu-mă përul și ochiî sêi luminoși ațintiți drept în ai meî...

†

Și cum îmi răspundea de dulce și slab când o întrebam cu sfiiciune câte ceva, cum sê vedea de bine că șiretenia obișnuită femeilor, lipsea cu desêvârșire acestei ființe atât de chimericce.

Cuvintele mele ce ecoî găsiaî în inima ei! O! câtă deosebire de ce se petrece în lumea de rând.

Da, măi-ar plăcea să trăesc cu visurile...

Și pôte nu e măi bine? De ce adică as sta vecinic în mijlocul realității vieții de tôte zilele? De ce nu m'aș înălța și eî acolo, unde mă pörtă închipuirea mea de copil?

Dar e o *nebunie*, și cine ar zice de alt-minteri?

†

Și-o iubesc... cu o dragoste nebună... fără s'o cunosc de cât....
din vis.

Și nici nu măi-aș lega eî viața, de cât cu stăpâna ochilor negri, mari strălucitori a cărei frunte e încoronată de un për negru și lucios, ispititoare ca și vârsta tiberetîl...

N'aș avea nevoie să țiu brațele încrucișate, aș stränge-o nervos în brațele mele, când î-ași simți sînul bătënd lângă al meî, pe când glasul î subțire și dulce m'ar arunca într'o beție negrăit de plăcută...

†

Nu m'am hotarât însă ce nume să pörte. Aș vrea să aibă un nume frumos, drăgălaș ca și dënșă...

Măi zilele trecute am citit o poveste cu o dînă tot așa de frumoasă...

Singura deosebire dintre ele două, este că iubita mea nu sciî cum o chiamă, pe când zîna din poveste pörtă numele de *Despina*...

Mai, 1889.

Ión I. Livescu.

NIMIC

Când nici colbul nu s'alege din o mână de țărână,
In zadar a năstre gânduri lumii haotice eutreer,
Ne putând descóse firea încleștă și bătrână,
'Truda 'ntrég'o risipește neputința altuí creer.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Calea nesfirșit de lungă de la isvodirea lumii,
Intunericul pe urmă-í un potop de vremi aprinde,
Nu 'ni-í dat ca să 'nțelegem, limba mut'a unor mumii,
Căci nimic n'a fost, dar totul in nimica se cuprinde...

Ce mai sgândărim trecutul inimoși piteci ai nopții,
Cu a'nțelepciunei năstre, searbădă și stinsa faclă ?
Pogorâ-va din neanturi peste toți fiorul morții,
Și strădania de-o viață inlemni-va într'o racla.

Ion Țatina

CUGETĂRI

Calomnia este colțul sfășietor al unei fiare iritate.

*
* *

A vorbi nnuî nenorocit de fericirile tale este întocmai cum ai face spirit înaintea unui idiot.

*
* *

Oamenii nu sunt statornici în nimic, ei sunt statornici numai în nestatornicie.

*
* *

Ochii geloziei vęd în tot-d'a-una prea departe.

*
* *

Inima e ca o vióră, ale cărei córde cu cât sunt mai dibaci atinse, cu atât scóte sunete mai plăcute.

*
* *

Leagăn și mormânt. Iată două lucruri în care omul este pus de alții, în cel d'ântéiü plänge, în al doilea este plâns.

*
* *

Când durerea 'ți-a înghețat inima, trebuie raze puternic de calde, ca s'o pótă desgheța.

*
* *

E ușor să urășți când ai iubit odată, dar nu poți să urășci totul când n'ai iubit nimica.

*
* *

Nenorocitul cel mai de jelit e acela care socóte nenorocirele lui, mai mari ca ale altora.

*
* *

Dorința d'a avea mulți amici, este ignorarea multor dușmanî.

*
* *

Nu te mai pot vedea, căci te-am vędut prea mult.

*
* *

Mă întrebă când te vei putea numi fericit și eu dic : când te vei crede.

*
* *

Veselia pe fața unui suferind, sémănă c'o rază de sóre care se refractă pe niște dărmături.

*
* *

Bucuria care se înfătoședă cui-va în mijlocul nenorocirilor, e un licurici într'o nópte obscură.

*
* *

Fericirea e visul cel mai de pe urmă a celui care a visat-o mereu.

*
* *

Lumea e o rotă care în învârtirea ei, nu póte face ca toți să se afle în acelaș timp pe acelaș punct.

*
* *

Frumusețea fizică fără însușiri intelectuale, este lumina fără de căldură.



ISVORAȘUL

Dintr'o tainic'obârșie,
Duce 'n vale-a sale ape,
Isvorașul ce gilgie,
Rotind spumele 'n hîrtoape

Mai departe, floricele
Le 'ndoae, când să trecă
Sprinten trece peste ele
Le sărută și le'necă.

Și 'ncrețește vălurile,
De argint lucind la sôre
Când oprit la hopurele
S'opintesece și le sare,

Iarbă verde, flori frumôse,
Loc de môle pat îi tin
Și-a lui unde răcorôse
Le polce așa cum vin.

Cine pôte ca isvorul,
Drumul vieții să'și disfacă?
Cel ce nu cumôște dorul,
Cel ce grijele nu cereă.

Emile C. Severini.

Rîsul vieții

Sub cireșii de din vale
Încărcați cu flori roșateci
Șed copii pe iarba moale,
Și se jocă nebunateci.

Unii rîd, alții se ceartă,
Doi... mai mari se giugiulesc
Și cu drag voese să împartă
Gîndăceii ce găsesc.

Unul, mâinele-și întinde
Pe furis, către-o fetiță,
Cordeluța j-o desprinde
Și-o târăște de rochiță.

„Stăi, te-astîmpără“-i șoptește,
Fetișora, foc roșind,
Cordeluța își răpește
Pe băeat rostogolind.

Ast-fel eî urmîndu-și jocul
Lin, plăcut, nevinovat,
Fac, a vieții gură dulce
Să suridă nenecetat.

MARA.

Cap de sfredel

În *Fôrfeea* de la 10 Mai sub nimeritul titlu de *gogoși... patriotice (?)* și sub pseudonimul de *Sfredel* se ia 'n ris d. C. Botez pentru că zugrăvind pe Hristos, a ȝis :

Sub adâncita, tristă și visătore frunte
Simțire cât o lună și *cuget cât un munte*

Bravissimo, încheie Sfredel, intervertind sensul și având aerul să ȝică : auzi *cugetă cât un munte*.

Însă și cei mai înguși la minte ca Sfredel, pricep că aci e subț înțeles verbul și se înfătoșeză Hristos, figurat, cu cugetul profund, nemăsurat de mare, abstractizând muntele.

Sfredel a brodit'o ca nuca 'n perete, dar ori cui... este ertat să facă spirit, mai dînadius încă scriind la *Fôrfeea*.

Sfredel mai dă la târbacă pe colaborătoreă noastră d-șora M. Rădulescu, cu un dub cât se pôte de grosolan, cu trecere mare la obor, pentru că a ȝis : Și es afară în puterea nopții. Și semiră chiar Sfredel : *Ce ne pasă nouă de asta?*

Dacă nu'ți pasă, Sfredel, de ce nu tacî, cine te'ntrébă, cui îi răspundî?

S'a nedumerit lumea, zău și de așa Sfredel și de așa gogoși.... *patriotic!*

Eacă însă fineța de spirit la Sfredel :

„Acasă la Ion Brat-Ivan care suferă de *constipație*.

„Gogu Rifovénu : stăpâne să'ți daū un clistir, Brat-Ivan :

„Gogule, ce *vret să'ți bagî nasul* în tôte alea?

Aferim Sfredel și *bravissimo!*

Dar, lasă gluma, Sfredel a colaborat când-va cu zel nespus la revista noastră. Aȝi ne caută nod în papură.

E tare cu haz.

Bietul Sfredel.

BURGHU